

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

ДИННИЧЕНКО ТЕТЯНИ АНАТОЛІЇВНИ

*«Типологія форм інтертекстуальності у французькій модерністській прозі
(на матеріалі творів Андре Жіда)»*

поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.01.06 – теорія літератури

Актуальність та новизна дисертації. На сучасному етапі активно розгортається процес заповнення лакун у вітчизняному літературознавстві, що в силу тих чи інших обставин замовчувалися, ігнорувалися, заборонялися, а отже перебували за межею актуальності. Дисертація Динниченко Т. А. присвячена одній із таких проблем – поняттю інтертекстуальності. Й хоча в сучасному літературознавстві дослідження інтертекстуальності не рідкість, однак обраний авторкою роботи аспект (французька модерністська проза) досі в Україні не мав свого дослідника. Цінним та доречним видається й уточнення окремих літературознавчих термінів, пов'язаних з інтертекстуальністю: цитата, алюзія тощо, а також виокремлення підвидів інтертекстуальності: коментовані/некоментовані референції, заголовки-ребуси та ін.

Практичне й теоретичне значення дисертації полягає в тому, що її положення можна використати, як при подальших дослідженнях проблеми інтертекстуальності, так і при укладанні нормативних курсів з теорії літератури, зарубіжної літератури й окремих спецкурсів.

Ступінь обґрунтованості й достовірність наукових висновків. Т. Динниченко структурує роботу наступним чином: становлення концепції інтертекстуальності, застосування типології форм інтертекстуальності (з

уточненням), визначення типів і форм інтертекстуальності (на прикладі творів А. Жіда) у французькій модерністській прозі тощо.

Здобувачка проаналізувала існуючі підходи до вивчення інтертекстуальності. Для обґрунтування положень дисертації Т. Динниченко скористалася розробками багатьох літературознавців як вітчизняних, так і закордонних: І. Арнольд, М. Бахтіна, Р. Барта, Н. Бернадської, О. Гальчук, В. Герасимчук, Т. Гундорової, Д. Затонського; а також працями дослідників творчості А. Жіда: О. Микитенка, В. Нікітіна, І. Нікітіної, Л. Токарева, А. Моруа, А. Клуара, П. де Буадеффра, К.-Е. Мані, Ф. Лестренгана та ін.

У «Висновках» переконливо узагальнено отримані результати.

Таким чином, вважаємо, що поставлену на початку роботи мету: «визначити і класифікувати форми інтертекстуальності у творах А.Жіда як репрезентанта французької модерністської прози» (с. 6 дисертації) повністю досягнуто.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і висновків. Загальний обсяг роботи – 203 сторінок, з них 183 сторінок основного тексту. Список літератури містить 234 позицій, 4 з них – іноземною мовою.

У вступі висвітлюється актуальність і мета роботи, об'єкт і предмет дослідження, теоретична база дослідження, наукова новизна й особистий внесок автора, теоретичні результати й практичне значення, апробація результатів дослідження і кількість публікацій.

Перший розділ має три підрозділи. У підрозділі «Категорія інтертекстуальності у сучасному літературознавстві» йдеться про генезу осмислення інтертекстуальності, її трактування різними науковцями, як зарубіжними, так й вітчизняними. Наводяться точки зору різних дослідників від Ю. Крістєвої до Ш. Гривеля. Т. Динниченко пристає на думку, що «для

нашої роботи більш прийнятне не широке трактування цього явища, на кшталт «інтертекстуальності без берегів» Р. Барта, де інтертекстуальність не функціонує, а розчиняється у нескінченості текстового простору <...>» (с. 28 дисертації), «ми будемо розглядати інтертекстуальність насамперед як зв'язок (прямий чи опосередкований, більший чи менший, експліцитний чи імпліцитний) будь-якого твору художньої літератури з іншими творами, який стає фактором утворення нового смислу в оригінальному творі» (с. 29 дисертації).

У підрозділі 1. 2. авторка розглядає модерністську прозу у світлі інтертекстуальності. Їй доходить висновку, що серед інших рис модернізму, інтертекстуальність також є тим чинником, який впливає на деформацію жанрів (тут дослідниця має на увазі роман, повість, оповідання, новелу).

У підрозділі 1. 3. розглянуто міжтекстовий діалог французької літератури, де після ґрунтовного аналізу переконливо доведено, що «інтертекстуальність має у французькій модерністській прозі певну специфіку, спричинену особливостями розвитку національної літератури, складом мислення творчих суб'єктів, завданнями, які вона перед собою ставила» (с. 64 дисертації).

У другому розділі (який має 3 підрозділи) кодифіковано типи інтертекстуальності, усі підрозділи виписано за схемою енциклопедичної статті (визначення, історія поняття, наявність та специфіка побутування в творах А. Жіда). Крім того авторка подає власне потрактування цих термінів. Також варто відзначити майстерний аналіз художніх творів й глибинний розбір образів.

Третій розділ присвячено осмисленню функцій інтертекстуальності. Т. Динниченко випрацьовує методика аналізу: «проблема визначення функцій категорії інтертекстуальності в якості «зовнішнього інтертекстуального

діалогу» вимагає її дослідження у контексті таких питань, як співвіднесення її з поняттям комунікативного акту, специфіка інтертекстуального включення як «тексту в тексті», презумпція і стратегія інтертекстуальності автора і читача і пов'язана з інтенцією автора презумпція текстуальності, яка забезпечує збереження цілісності тексту при його інтепретації у будь-якому часо-просторовому контексті» (с. 146 дисертації), яку майстерно застосовує в наступних підрозділах.

У висновках підбито загальні підсумки дослідження.

Повнота викладення здобувачем основних результатів дослідження в публікаціях. Основні положення викладено у 10 публікаціях, з них 6 у фахових виданнях ДАК МОН України, 1 – у закордонному виданні, також є три додаткових публікації. У наукових статтях повною мірою відзеркалено всі розділи рецензованої дисертації. Оформлення дисертації й автореферату відповідає вимогам ДАК МОН України, в авторефераті стисло передано зміст дисертації і наукові висновки.

Оцінка мови та оформлення дисертації та автореферату. Роботу написано державною мовою. Тексту рукопису притаманна цілісність та логічність. Позитивним моментом дослідження є й те, що пані Т. Динниченко уникнула тотального цитування й надмірної описовості, однак варто було усі цитати подавати українською мовою. Термінологія дисертації є загальноновизнаною. Одним із недоглядів цієї роботи є помилки, які, сподіваємося, Т. Динниченко виправить при подальшій роботі з рукописом.

Зауваження до дисертації:

1. У роботі не вистачало хоча б кількох абзаців єдину жанрову концепцію, якою керувалася авторка, оскільки про жанр

йдеться багато, цитуються точки зору різних дослідників. Однак, розуміння жанру в західно-європейському літературознавстві й вітчизняному посутньо відрізняється.

2. Відзначимо також і деякі повтори (Розділ 3), про які пише й сама дисертантка (с. 165 та ін.), та яких слід було б уникнути, можливо скориставшись посиланнями.

Разом з тим, вказані вище зауваження не зменшують наукову та практичну цінність результатів роботи.

Загальний висновок. Дисертація Динниченко Тетяни Анатоліївни «Типологія форм інтертекстуальності у французькій модерністській прозі (на матеріалі творів Андре Жіда)», виконана за спеціальністю 10.01.06 – теорія літератури, є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати.

За актуальністю обраної теми, науковою новизною і практичним значенням отриманих результатів дисертація Динниченко Тетяни Анатоліївни «Типологія форм інтертекстуальності у французькій модерністській прозі (на матеріалі творів Андре Жіда)» відповідає вимогам пп. 9, 12 та 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами), що висуваються до кандидатських дисертацій, а дисертант заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.01.06 – теорія літератури.

кандидат філологічних наук,
науковий співробітник
Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка
НАН України

